

ABSTRACT

Study of the knowledge attitude and performance of students at Sabzevar school of medical sciences on research conduat(2005)

Ebadi Yazdnejad,M,

Student of public health, , Sabzevar school Medical Sciences, Sabzevar/Iran Taheri, M.

Student of public health, , Sabzevar school Medical Sciences, Sabzevar/Iran Golafrooz, M,

Faculty Member/Department of Nursing, Sabzevar School of Medical Sciences .Sabzevar/Iran

Dr.Heidari,A,

Faculty Member/Department of Nursing, Sabzevar School of Medical Sciences ,Sabzevar/Iran

Background and Purpose:

Advances require scientific development which in turn needs planning in various fields. The first step toward such planning is the knowledge of the current status. To plan on the role of university students in knowledge production we most be aware of their knowledge and attitudes toward research principles. Study of the research status at university helps us approach the issue to understand the speed, process, development and the gap between the current and ideal states.

Materials and procedure:

This cross- sectional descriptive analytical study was conducted on the whole population of students at Sabzevar school of medical science. A questionnaire including demographic information and questions on knowledge attitude and performance of research, was verified for validity and approved of its reliability through cronbach alpha. Obtained date were analyzed in spas; means and frequencies were calculated; t-test, pearson correlation coefficient and chi-square were utilized.

Results:

It was revealed that 69 .3% were of positive attitudes towards research concept. while 55.6% were of low knowledge of research mean knowledge scores were higher in females than in males;

while, males at etudes were more positively expressed. Students of environmental health had the highest knowledge while those of anesthesiology ranked the lowest. Students having cooperated in research, member of student research center. day student, students having attended conferences and congresses and students in their Semester had the highest knowledge. Also, those having attended research workshops and those with self- study on research issues all had higher knowledge and more positive attitudes toward research.

Keywords: Knowledge; Attitude; performance

بررسی میزان آگا هی ،نگرش وعملکرد دانشجویان دانشکده علوم پزشکی سبزوار نسبت به پژوهش در سال ۸۴

محسن عبادی یزد نژاد، مهدی طاهری ^{1} مهدی گل افروز، دکتر عباس حیدری ^{7}

زمینه و هدف :پیشرفت در هر زمینه ای به توسعه ی علمی و توسعه علمی نیز به برنامه ریزی در زمینه های مختلف علوم نیاز دارد. نخستین گام برای برنامه ریزی شدن دانشجویان در تولید علم باید از میـزان اطّـلاع ایـن جامعـه از اصول پژوهشی با خبر بود و دانست که نظام فعلی آموزشی چه نگرش و عملکردی نسبت به پژوهش به آنها داده است. بررسی وضعیّت تحقیـق در دانشگاه به شناخت وضع موجود کمک می کند و سرعت وروند تحقیق ، توسعه و فاصله موجود میان وضع فعلـی و مطلـوب را روشـن مـی سازد.

روش بررسی: این پژوهش یک مطالعه توصیفی از نوع مقطعی است. جامعهی هدف کلّیهی دانشجویان دانشکدهی علـوم پزشـکی سـبزوار بودند . ابزار جمع آوری اطلاعات پرسشنامهای بود که شامل سؤالات مربوط به مشخصّات دموگرافیک، نگرش، عملکرد و آگاهی کـه از لحاظ روایی مورد تأیید کارشناسان قرار گرفت؛ واز نظر پایایی توسّط تست آلفا- کرونباخ مورد تأیید قرار گرفت ،سپس داده ها با استفاده از نرم افزار Spss تجزیه و تحلیل شد و فراوانی و میانگین متغیّرها بسته به نوع آن محاسبه و برخی از آنها توسّط آزمون t-test ، ضریب همبستگی پیرسـون و آزمون کای دوآنالیز گردید.

یافته ها: با توجه به نمرات آگاهی ، نگرش و عملکرد دانشجویان مشخص شدکه ۳۹/۳ درصد نگرش مثبت نسبت به پـ پـ پـ پـ وهش داشـــتند در حالی که ۵۰/۱ درصد نمونه ها دارای آگاهی کمی نسبت به پـ پـ پـ پـ وهش بودند. میانگین نمرات آگاهی در زنان بیشتر از مردان بــود در صــورتی کــه مردان نگرش مثبت تری نسبت به زنان داشتند. رشته ی بهداشت محیط بیشترین و رشته هوشبری کمترین میزان آگاهی را داشتند . دانــشجویانی که در انجام طرح های تحقیقاتی در کمیته ی تحقیقات و یا افرادی که در سمینار ها و کنفرانس ها حضور داشتهاند ودانــشجویان تــرم ۵ در بـین نمونه ها آگاهی بیشتری نسبت به دیگر دانشجویان داشتند. همچنین افراد شرکت کننده در کارگاه و دانشجویانی که در رابطه با پـ پـ وهش مطالعــه داشته اند آگاهی بیشتر و نگرش مثبت تری نسبت به یـ پـ وهش داشتند.

واژه های کلیدی: آگاهی ، نگرش ، عملکرد

۱- دانشجویان رشته بهداشت دانشکده علوم پزشکی سبزوار
۲-اعضاء هیات علمی دانشکده علوم پزشکی سبزوار

مقدّمه

نیاز به یژوهش برای یافتن یاسخ پرسش های موجود از دیرباز شناخته شده است. با توجّه به مشكلات بهداشتي ودرماني كشور، يـژوهش در پزشکی جایگاه ویژه ای دارد. هنوز هم بسیاری از دانشجویان پزشکی و متخصّصین این رشته به اهميّت موضوع يزوهش، أن طور كه بايد واقف نیستند. از طرفعی نقش پیژوهش در کیشورهای پیشر فته ی جهان چنان گستر ده است که سیاست گذاران و مدیران برای هر نوع سیاست گذاری و برنامه ریزی پیشتوانهی پژوهیشی در خواست می کنند و برای حـلٌ چـالش هـای موجـود ، نيـاز بـه انتخاب راه حل های مناسب دارند و یـژوهش تنهـا وسیلهی انتخاب این راه حل هااست. همچنین پـــژوهش پایــه واســاس توســعهی یـک کــشور است.دانشگاهها و موسستات علمی بزرگترین مسئولیّت را درطرح وگسترش پــژوهش و ارائــهی طرح های تحقیقاتی به عهده دارند. پژوهش یکی از اصلی ترین و بنیادی ترین وظایف دانشگاه های علوم پزشکی است؛ که پرداختن به آن نشانگر حرکت در جهت توسعهی پایدار می باشد و برای نسل جوان و به خصوص دانشجویان که سازندگان اصلى جامعه پيشرفته فردا خواهند بود از اصول مهم و اساسی محسوب می شود. (۲)

آگاهی عبارت است از: تحصیل وجمع آوری اطلّاعات در مغز به منظور استفاده از آنها . و آگاهی در مورد پژوهش رامی تـوان بـه عنـوان یـک پـیش نیازعمده درانجام یک پژوهش محسوب کرد.(۳)

نگرش عبارت از سازمان بندی نسبتاً دائمی باورها در مورد یک شی یا موقعیّتی می باشد که فرد را آماده ی واکنش دریک جهت خاص می نماید و یا یک حالت آمادگی برای فرق گذاری بین محرّک ها و آمادگی برای یک واکنش سریع.(٥) نگرش به دنبال آگاهی به وجود می آید.

لذا یک آگاهی صحیح و درست می تواند به یک نگرش مثبت تبدیل شود . اگر آگاهی فردی از اهمیّت پژوهش و مسایل مربوط به آن در حد مطلوب باشد بعید نیست که این فرد نگرش مثبتی داشته وآمادهی واکنش در مورد مباحث پژوهـشی و بالعكس نيز باشد. (٣) عملكرد را مي توان رفتار علمی دانست که در فرهنگ آکسفورد از آن به عنوان روشى كه فرد عمل مى كند ، شيوه برخورد ویا نشان دادن در شرایط مختلف یاد شده است. رفتار معمولاً آگاهانه ، ارادی و پیامد آگاهی و نگرش است. رفتار هر فردی نشان دهندهی نگرش وی و نگرش نشان دهندهی آگاهی فرد می باشد واین سه با هم در ارتباط همستند. (۳) از طرفی موقعیّت و موضوعی که نگرش ، آگاهی و عملکرد نسبت به آن سنجيده و جهت مي يابد غالباً در عبارات اجتماعي تعريف ميشود. لذا ما بر أن شديم تا سطح نگرش، آگاهی وعملکرد دانـشجویان دانـشکدهی علـوم پزشـکی سـبزوار را در مـورد پژوهش بسنجیم وبه مشکلات و موانعی که ازنظر قشر دانشجو در سر راه پژوهش قرار دارد پی ببریم و جهت رفع، أنهارا به مسئولين ارجاع دهيم تا شايد قدمی هرچند کوچک در زمینه ی اعتلای این فرهنگ ضروری کشور که زیر بنای توسعه پایدار جامعه است، برداشته باشيم.

روش پژوهش

این پژوهش یک مطالعه ی توصیفی از نوع مقطعی است. جامعه هدف کلیه ی دانشجویان دانشکده ی علوم پزشکی سبزوار بودند(۱۹۵ نفر). ابزارجمع آوری اطلاعات پرسش نامه ای بود که شامل سئوالات مربوط به مشخصات دموگرافیک، سطح آگهی، نگرش وعملکرد می شد. این پرسشنامه از لحاظ روایی مورد تأیید کارشناسان قرار گرفت و پایایی آن در دو نوبت توسط ۳۰ نفر از دانشجویان بر اساس تست کرونباخ به دست آمد

. سپس دادهها توسط نرم افزار Spss جمع آوری و تجزیه و تحلیل شد و فراوانی و میانگین متغیّرها بسته به نوع آن محاسبه و برخی از آنها توسط آزمونهای t - test ، ضریب همبستگی پیرسون وکای دو آنالیز گردید .

ىافتە ھا

از میان نمونه های مورد پژوهش ۲٤/٦ درصد را مردان و۷٥/٤ درصد را زنان تشكيل مي دادند که ۳۳/۱ درصد ، ۱٦/٤ درصد ، ٤٦/٦ درصد ، ۱۵/٦ درصد ، ۱/۸ درصد ، ۱۸/۸ درصد ، ۳/۳ درصد به ترتیب در رشته های پرستاری ، مامایی ، بهداشت خانواده ، بهداشت مبارزه ، بهداشت محیط ، اطاق عمل و هوشبری قرار داشتند. از این میان تعداد ۵۷ درصد دانشجویان در دوره روزانه و ۲۳ درصد در دوره شبانه دانشكده تحصيل ميكردند. جدول شماره ۱، نشان می دهدکه ۳٤/۷ درصد از دانشجویان مورد یژوهش در کارگاه های روش تحقیق، ۳۷/۱ درصد در سمینارها و کنفرانس ها ،۱۰/۹ درصد در انجام طرح تحقیقاتی شرکت داشته اند و ۳۷/۸ درصد در رابطه با پژوهش، مطالعه کتابخانهای داشته اند.جدول شماره ۲، نشان می دهد که در میان نمونه های مورد پژوهش در این مطالعه که بیشترین علّت عدم انجام طرح تحقیقاتی توسیط دانشجویان ، نداشتن وقت کافی می باشد.(۱۷/۲درصد)

جدول شماره ۳، نشان می دهدکه از میان نمونه های مورد پژوهش ۲۸/۱درصد نگرش منفی، ۲۸/۵ درصد بی نظر و ۲۹/۳درصد نگرش مثبتی نسبت به مفاهیم پژوهشی داشته اند. بنابراین می توان نتیجه گرفت که اکثریّت دانشجویان نسبت به پژوهش نگرش مثبت دارند. جدول شماره ٤ نشان می دهد که ۲/۵۰درصد از دانشجویان آگاهی کم ،۶/۲درصد متوسط و تنها بی بروهش دارند که ۱/۵۰درصد آگاهی زیادی نسبت به پژوهش دارند که این بسیار نگران کننده می باشد. جدول شماره ۵، مقایسه می امتیاز آگاهی و نگرش افراد مورد مطالعه را

بر اساس جنسيّت مشخص مي كند . ميانگين نمرات نگرش در زنان بیشتر از مردان می باشد که رابطهی معنی داری مشاهده گردید. (p <٠/٠٠٨) درحالی که میزان آگاهی درمردان بیشتراز زنان بود و این تفاوت نیز معنی دار است. (p<٠/٠٤) جدول شماره ٦ نشان می دهد که بیشترین میزان آگاهی نسبت به پژوهش به تفکیک رشته تحصیلی مربوط به رشتهی بهداشت محیط و کمترین میزان مربوط به رشته هوشبری می باشد. نتیجهی آزمون توکی تفاوت معنی داری را بین رشته های بهداشت خانوده، مبارزه با بیماریها ، بهداشت محيط و اطاق عمل نشان مي دهد. بدين ترتیب که میزان آگاهی بهداشت خانواده از بهداشت مبارزه و بهداشت محیط کمتر است .همچنین میزان آگاهی از پژوهش در میان دانشجویان رشته های بهداشت مبارزه و بهداشت محیط از اطاق عمل بیشتر می باشد.(p<-/۰۰۰۱) قابل ذکر است که بین نگرش با رشته تحصیلی و نگرش با ترم تحصیلی تفاوت معنی داری مشاهده نشد.قابل ذکر است که میانگین نمرات نگرش بین دو عدد حداقل ۱۲+ و حداکثر ۲۰+ و میانگین نمرات آگاهی بین دو عدد حداقل صفر و حداكثر ۱۲+ محاسبه گرديده است.

جدول شماره ۷ نشان می دهد که بیسترین میزان آگاهی مربوط به ترم پنج می باشد.نتیجهی آزمون توکی بیانگر این بود که میزان آگاهی ترم چهار از ترم یک بیشتر بوده و تفاوت معنی دار نیز مشاهده گردید. (p<-۰/۰۲) علاوه بر این میانگین نمرات آگاهی ترم سه از ترم چهارکم تر می باشد که این رابطه هم معنی دار می باشد.(p<-۰/۰۰۸)

جدول شماره ۱: توزیع فراوانی افراد مورد مطالعه بر حسب عملکرد

شرکت در انجام	داشتن مطالعه	شرکت در	فعالیت در کمیته	گذراندن	عملكرد
· .	کتابخانه ای د <i>ر</i>	سمینا <i>ر</i> ها و	تحقيقات	کا <i>ر</i> گاه روش	
طرح تحقيقاتى	رابطه با پژوهش	كنفرانس ها	دانشجویی	تحقيق	وضعيت
۱۰/۹ درصد	۳۷/۸ درصد	۳۷/۱ درصد	۹/۳ درصد	۳٤/۷ درصد	بله
۸۹/۱ درصد	۶۲/۲ درصد	۶۷/۹ درصد	۹۰/۲ درصد	۶۵/۳ درصد	خير

جدول شماره ۲: توزيع فراواني افراد مورد مطالعه بر حسب عدم انجام طرح تحقيقاتي

		<u> </u>
درصد	تعداد	علت عدم انجام طرح تحقيقاتى
٩/٣	٤۶	نیازی به انجام طرح تحقیقاتی احساس نکرده ام
۱۵/۸	YΑ	اطلاعات کافی در مورد اصول نداشته ام
11/1	۵۵	شرایط را جہت انجام کار پژوهشی مساعد نمی دانم
18/٢	٨.	برنامه ریزی جهت جلب دانشجویان در انجام کارهای پژوهشی وجود ندارد
17/٢	۸۵	وقت كافى نداشته ام

جدول شماره ۳: توزيع فراواني نمونه ها برحسب ميزان نگرش

		<u> </u>
درصد	تعداد	نگرش مثبت به پژوهش
۲/۱	11	منفى
۲۸/۵	181	بی نظر
۶۹/۳	727	مثبت

جدول شماره ٤: فراواني نمونه ها بر حسب ميزان آگاهي

درصد	تعداد	آگاهی نسبت به پژوهش
00/9	449	کم
78/8	۲۱.	متوسط
۲.	١.	زیاد

جدول شماره ٥:مقایسهی میانگین نمرات نگرش و آگاهی بر حسب جنس

میانگین نمرات آگاهی±انحراف از معیار	$\pm$ تعداد میانگین نمرات نگرش		میانگین نمرات	
	انحراف از معیار		جنس	
₩/₩ ٩ ±٢/٢٢	٤٥/٢٢±٨/٣۶	177	مرد	
Y/90±Y/•*	۵۲/۹۳±۲/۷۵	۳۷۳	زن	

Beyhagh; Journal Of Sabzevar School Of Medical Sciences 2007; vol.15; No:1 & 2

جدول شماره ٦:مقایسهی میانگین نمرات آگاهی دانشجویان به تفکیک رشتهی تحصیلی

هوشبری	اطاق عمل	بهداشت محبط	بهداشت مبا <i>ر</i> زه	بهداشت خانواده	مامایی	پرستا <i>ر</i> ی	رشته تحصیلی
Y/YY ±	۲/۵ · ±	<u>دي</u> عيد	۳/۶۸±	7/08 ±	%/17 ±	۳/ . ٤±	میانگین نمرات آگاهی±انحراف
1/84	١/٨١	۲/۱۷	۲/٤٣	1/98	1/98	۲/۰۲	ازمعيار

جدول شماره ۷:مقایسه میانگین نمرات آگاهی دانشجویان بر حسب ترم تحصیلی

هشت	هفت	شش	پنج	چہار	سه	دو	یک	ترم تحصیلی
۲/۹ δ±	۳/۱۵±	۳/۱γ ±	۳/٩۵±	۳/ ۶ ለ ±	Y/タO±	Υ/ - Y ±	と / そる ±	JET I . E.I
١/٨٤	1/98	1/99	۲/۵۱	۲/•٩	۲/۰۱	۲/۱۶	1/97	میانگین نمرات آگاهی

جدول شماره ۸: مقایسهی میانگین نمرات آگاهی و نگرش دانشجویان بر حسب دوره (شبانه و روزانه)

میانگین نمرات نگرش	ىداد ميانگين نمرات آگاهي		میانگین نمرات	
انحراف از معیار $\pm$	± انحراف از معیار		دوره	
ለ/∙ ሞ±٤۶/ ለ ٤	γ ± γ /γλ	717	شبانه	
₽ λ/ Υ± Ρ Υ/Υ3	ア/ヤ人±ヤ/۱۲	7,7	روزانه	

جدول شمار ٩:مقایسهی میانگین نمرات آگاهی و نگرش دانشجویان مورد مطالعه بر حسب عملکرد

شرکت در انجام طرح تحقیقاتی	داشتن مطالعه کتابخانه ای در رابطه با پژوهش	شرکت در سمینارها و کنفرانسها	فعالیّت در کمیته تحقیقات دانشجویی	گذراندن کارگاه روش تحقیق		عملكرد
ペパンオートロップ	\\mu\+\/\+\	\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\	٤/ • A±۲/۶۶	۳/	بله	میانگین نمرات آگاهی
۳ ±1/9 X	Y/91±1/9A	Y/91±1/98	Y/95±1/99	Y/ ۶ λ±1/λλ	خیر	±نحراف از معیار
ε Υ/λλ±λ/λ ι	٤ <i>۶</i> /٤٧±٣٥	δδ/Υ±λ3	Α Ρ\Υ±δ3\Υ3	٤ ለ/ ۶ ੧± ٢ / ۲ ٩	بله	میانگین
6A\Y±Y%\Y3	٤٧/٩٣±٧/۶٧	٤٧/٠٩±٨/١٣	٤٧/٣٧±٧/٩۶	٤ <i>Υ</i> / ΥΥ	خير	نمرات نگرش ⊭نحراف از معیا <i>ر</i>

2007 ; vol.15 ; No:1 & 2 Beyhagh; Journal Of Sabzevar School Of Medical Sciences

در مورد سایر ترم ها اختلاف معنی داری از نظر آگاهی مشاهده نشد. جدول شماره ۸ مقایسهی میانگین نمرات آگاهی و نگرش دانـشجویان مـورد مطالعه را بر حسب دوره روزانه و شبانه مشخص مي کند به این ترتیب که میزان آگاهی دانشجویان دوره-ی روزانه بیشتر از دورهی شبانه می باشد که این رابطه معنی دارمی باشد. (p< ٠/٠٠٩) با توجّه به این که دانشجویان دوره روزانه نگرش مثبت تری نسبت به دورهی شبانه دارند امّا تفاوت معنی داری مشاهده نگردید.(۱۸۹-p> جدول شماره ۹ بیانگر این مطلب می باشد که دانشجویانی که در کارگاه-های روش تحقیق شرکت داشته اند و کسانی که در رابطه با پژوهش مطالعهی کتابخانه ای دارند میزان آگاهی و نگرش بیشتری نسبت به دیگر افراد دارند. همچنین دانشجویانی که در کمیتهی تحقیقات دانشجویی فعالیت دارند ،افراد شرکت کننده در سمینارها و کنفرانس ها و دانشجویانی که در انجام طرح پژوهشی شرکت داشته اند آگاهی بیشتری نسبت به مفاهیم پژوهشی دارند و با وجود بالا بودن میانگین نمرات نگرش این افراد رابطهی معنی داری مشاهده نگر دید.

نتيجه

با توجّه به نمرات آگاهی و نگرش و عملکرد دانشجویان مشخص گردید که ۱۹/۳ درصد از دانشجویان مورد مطالعه درایین پژوهش نگرش مثبتی نسبت به پژوهش دارند. این درحالی است که تنها۲ درصد از آنها میزان آگاهی بالایی نسبت به مفاهیم پژوهشی دارند در مطالعه ای که توسط شیرین معتمدی و همکارانش تحت همین عنوان انجام گرفت بیان شد که با توجه به نمرات به دست آمده از آگاهی دانشجویان مشخص می شود آنهایی که در نگارش یک طرح تحقیقاتی شرکت داشته اند و یا حداقل یک مقاله نوشته اند آگاهی بیشتری و یا حداقل یک مقاله نوشته اند آگاهی بیشتری

مشخص گردید که بیشترین درصد علّت عدم انجام طرح تحقیقاتی و عدم تمایل دانشجویان به کارهای پژوهـشى نداشـتن وقـت كـافى مـى باشـد (۱۷/۲درصد). همچنین دانشجویانی که در کارگاه های روش تحقیق شـرکت داشـته انـد از آگـاهـی و نگرش بالایی برخوردار بودند، ۳٤/۷درصد از دانشجویان مورد مطالعه در این پژوهش در کارگاه های روش تحقیق شرکت داشته اند و این نشان دهنده فعالیّت گستردهی کمیتهی تحقیقات دانشجویی در دانشکده می باشد. با وجود دیدگاه و نگرش مثبت اکثردانشجویان با آموزش مفاهیم پژوهش و شرکت درفعالیّتهای پژوهشی، سطح آگاهی پژوهشی آنها قابل قبول نیست. به نظر می رسد ساختار نظام آموزشی در بهره گیری از توان بالقوهی دانشجویان در مسیر تولید علم ناتوان است. درصورت عدم ایجاد تحوّل فراگیر در نظام آموزشی و مدیریّتی دانشگاهها در آینده در عرصه ی علم و توسعه جایگاهی بدتر از وضع موجود فراروی کشور خواهد بود. با توجّه به این نکته که تحقیق و پژوهش پایه و اساس توسعهی پایدار در هرکشور محسوب می شود، بایستی مسئولین برای رفع این مشكل مهم اقدامات اساسى انجام دهند.

تقدیر و تشکر:

نگارندگان این پروژه ی تحقیقاتی بر خود واجب می دانندکه مراتب سپاس خویش را ازهمکاری صمیمانه کلیّه ی دانشجویان دانشکده علوم پزشکی سبزوار، تمام استادان محترم، مسئول محترم و اعضاء همیشه فعال کمیته تحقیقات دانشجویی و نیز دوستانی که ما را در اجرای این طرح یاری کردند، اعلام نمایند.

منابع:

۱- زالی، محمدرضا ، پژوهش در علوم پزشکی و بهداشت:سیاست گذاری، مدیریت، برنامه ریـزی.تهـران: فرهنگـستان علـوم پزشـکی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷٤.

۲- شیرزاد، ابراهیم ، هفته نامه ویژه پژوهش ، خبرنامه بیهتی ۲۱آذرماه ۱۳۸۳.

٣- راماچاندران، لاكشمانا. أموزش بهداشت ،ترجمه فروغ شفيعي،اذن اله أذرگشب.تهران: دانشگاه تهران،١٣٨٣.

٤- معتمدي، شيرين،كتابچه خلاصه مقالات پنجمين سمينار ساليانه دانشجويان علوم پزشكي سراسر كشور مشهد، مهر ١٣٨٣.

٥-خسروآبادي، على اصغر، پايان نامه كارشناسي ارشد ، بهمن ماه٣٧٢، فصل دوم، صفحه ١٨

٦-کريمي، يوسف، نگرش و تغيير نگرش، سال١٣٨٣. صفحه ٥-٤.